

Universale – Mar Hernandez

Ashraf Jamal

Solastalgia (del llatí solacium i l'arrel grega àlgia) expressa una "angoixa emocional o existencial causada pel canvi ambiental". Paul Bogard titula el seu llibre, Solastalgia, "una antologia de l'emoció en un món que desapareix". Una espècie de nostàlgia, l'emoció parla de pèrdua, però també de retenció -el que es manté, la qual cosa sobreviu- i, com a tal, no té per què entendre's de manera negativa o patològica.

És en aquesta manera i estat d'ànim més optimista en el qual cal considerar les intervencions en fotografies mitjançant dibuix de Mar Hernández. En l'exposició titulada Universale, l'artista travessa instintivament les fronteres, obligant-nos a considerar l'impacte psíquic, físic i emocional de la destrucció, especialment la del que considerem "llar". El que li importa és el maó i el morter, i la petjada dins d'allò que genera un espai i un lloc personalitzats: una cadira, una taula, retrats, un bol, el sòl i la seva petjada humana, el silenci que s'aferra en una caiguda, alguna pèrdua, ja sigui privada o política.

No estic segur que Hernández pugui acceptar sense objeccions l'opinió de l'antropòleg francès Victor Segalen que "les cases i els temples continuen sent tendes de campanya i plataformes, a l'espera que parteixi la processó". I crec que tampoc acceptaria l'opinió de la novel·lista d'Alemanya de l'Est, Jenny Erpendeck, que un ha d'abraçar la ruïna, convertir-se en un "nostàlgic de la tristesa".

En les obres d'Hernández es percep la potència d'estar, in situ, amb el desassossec. El seu art no és absurd ni surrealista, ni molt menys cínic. No és victimisme el que es percep, sinó compassió; una connexió umbilical, a través del temps i el lloc, i, en la connexió, la creació d'una nova psicogeografia: una que uneix la pèrdua, dignifica la confiança en un mateix, accepta la universalitat de la fragilitat.

La tècnica és cartogràfica -una cartografia del lloc- que se superposa o subratlla amb detalls realistes més elaborats. Un pensa immediatament en el pentimento, en una radiografia, en una arqueologia de les petjades, en una coreografia del visible i l'invisible. El fet que Sigmund Freud utilitzés la metàfora arqueològica per a descriure l'inconscient, amplifica encara més la cerca de l'artista per a trobar, en una llar estranya i distanciada, una psicologia del lloc, la casa com una ment, un cor, una ànima que, aparentment evacuada, buidada, manté no obstant això un pathos auràtic i magnètic.

La melancolia sol assignar-se a aquesta mena d'escenes. Walter Benjamin va descriure les desolades fotografies de Eugene Atget com a escenes d'un crim. Això és cert, només en la mesura en què s'accepti la precipitació d'una violència cruel. La desolació, en si mateixa,

no és automàticament un estat negatiu. Un pot estar buit per a reposar-se. Un buit pot ser el fonament d'una estructura.

Si un estat d'ànim fantasmal sembla impregnar els quadres i dibuixos de Mar Hernández, és perquè la història fa mal, perquè no es pot suposar la novetat com a solució. Podem pensar que s'ha esborrat el passat; però, així i tot, continua sent llegible. Aquesta és la lliçó del gran filòsof algerià-francès de la postguerra, Jacques Derrida: tornem, ens persegueixen.

Al saber que la vida domèstica moderna està profundament influenciada pel disseny, que a cada pas se'ns convida a revaluar el nostre gust, l'atmosfera de la llar que volem habitar, fins i tot l'art que desitgem per a les nostres parets, Hernández mai permet que la ironia, infectin les nostres passions. Una casa, per a ella, continua sent un lloc sagrat, sense importar la fragilitat de les parets, el tremolor del sòl sota elles, els trets a la psique dels seus habitants. Quan contemplem una obra seva, no ens trobem amb un fosc ajust de comptes. La pèrdua en si mateixa no és fosca: és inevitable. Sabent això, Mar Hernández no és fatalista. Al contrari, donada la penombra que ens envolta, els nostres mons assotats per l'ansietat, potser el que ella ens ofereix és una veritat benèfica, una dificultat presentada de manera elegant.